

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_189-txr-root.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversigt over manuskripter og tryk

Manuskripter

I Grundtvig-arkivet på Det Kongelige Bibliotek, København, findes følgende manuskripter, som knytter sig til tilblivelsen af *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng* (herefter forkortet: Verdenskrøniken 1812).

Signatur	Type	Indhold
Fasc. 151.4.	udkast	fortalen
Fasc. 165.b.2	udkast	fortalen, "Om Historien"
Fasc. 165.b.12	udkast	fortalen
Fasc. 209.12	forarbejde	oversat uddrag af korstogskrøniken "Gesta Francorum, et aliorum Hierosolymitanorum" i Bongars 1611, s. 1 samt fortalen, bl. d3 recto
Fasc. 209.17	forarbejde	"Kirkehistorie Schröcks [bind] 30": ekscerpter fra Schröckh 1800. Ekscerpterne er bl.a. anvendt i Verdenskrøniken 1812, s. 402
Fasc. 209.20	udkast	skildringen af Johannes Müller, jf. Verdenskrøniken 1812, s. 290-292
Fasc. 212.a.3	forarbejde	formentlig fra 1808: oversigt over Roms historie og kristendommens oprindelse, jf. Verdenskrøniken 1812, s. 29-40, 52-57
Fasc. 216.1	udkast	fortale samt afsnit i kapitlet "Første Tidsrum". Bibliografien nr. 162
Fasc. 216.2	udkast	"Indledning": skabelsen, mytologiens pålidelighed samt betydningen af "det levende Ord", jf. citatet hos Michelsen 1956, s. 194
Fasc. 216.4	udkast	skabelsesberetningen
Fasc. 216.5	udkast	"Indledning": skabelsen og Guds åbenbaring
Fasc. 216.9	udkast	"Indledning": sidste udkast til skildringen af skabelsesberetningen, jf. Verdenskrøniken 1812, s. 2
Fasc. 216.12	udkast	Bibelhistorien fra syndefaldet til kristendommens udbredelse
Fasc. 219.b.2	udkast	1795-1799: Frankrig, jf. Verdenskrøniken 1812, s. 276-278
Fasc. 219.b.3	udkast	anden halvdel af 1700-tallet: tysk åndshistorie og optakten til den franske revolution, jf. Verdenskrøniken 1812, s. 254-264
Fasc. 219.b.8	udkast	1438-1481: græsk lærdom i renæssancen, jf. Verdenskrøniken 1812, s. 96 f., 102
Fasc. 219.b.9	udkast	saksernes frihedskamp, jf. Verdenskrøniken 1812, s. 60 f.
Fasc. 225.3	forarbejde	ekscerpter med dansk oversættelse fra en korstogskrønike i Bongars 1611, s. 632-640, muligvis anvendt i Verdenskrøniken 1812, s. 73-76

Værkets lange tilblivelse fra 1808 til 1812 er undersøgt i Michelsen 1956 (i Registranten omtalt som "Michelsen III", "3. del af Michelsen" m.v). Det genetiske forhold mellem de seks enheder fra fascikel 216 behandles i Michelsen 1956 s. 183-198.

Førstetrykket

Nummer i *Bibliografien*: 189.

Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng blev trykt i København hos C. Græbe og udgivet på Andreas Seidelins Forlag. Værket udkom den 30. december 1812 ifølge annoncen i *Kjøbenhavns kongelig alene*

privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger (Adresseavisen): "Prisen er 6 R[igs]d.[aler], indb.[undet] 7 Rd. 1. M[ar]k. og heftet 6 Rd. 3. Mk." Oplaget blev angivet til 450 eksemplarer i et brev fra Grundtvigs ven og redaktør af værket, Povel Dons fra 12. januar 1813 (Køster 1875, s. 106). Dette oplag var allerede ved at være solgt, så Dons og Seidelin opfordrede Grundtvig til at udgive et nyt oplag. Grundtvig afviste forslaget og opgav også sin oprindelige plan om at udgive en bearbejdet udgave.

Bibliografisk beskrivelse

De anvendte eksemplarer

- Grundtvig-Biblioteket, katalognr. 3.2, ex 3. Beskåret og indbundet eksemplar.
- Grundtvig-Biblioteket, katalognr. 3.2, ex 1. Beskåret og indbundet eksemplar.
- Det Kongelige Bibliotek, København, 30:1, 61 8o, stregkode 113018013515. Beskåret og indbundet eksemplar.

Eksemplar 1 er valgt som grundtekst og har afgivet faksimiler til udgaven. Den følgende bibliografiske beskrivelse tager udgangspunkt i eksemplar 1.

Formler

Format: 8o.

Eksemplaret er beskåret og måler ca. 175 × 102 mm.

Kollationsformel: 18 (± 12), 28, 32, A-Y8, Z6, Aa-Cc8, Dd4 (Dd4 + 1).

Signaturformel: \$2 signeret (-22, -32 -Dd2).

Pagineringsformel: [8], I, II-XXVIII, 1, 2-363, 364, 365-422 (321-324 fejltrykt som 221-224) [= XXXVI, 422].

Bogen består af 3 præliminære læg, hvoraf det første er et usigneret læg på 8 blade, det andet er et signeret læg på 8 blade og det tredje er et signeret læg på 2 blade. Derpå følger 22 læg a 8 blade, et læg på 6 blade, 3 læg a 8 blade samt 1 læg på 4 blade med et enkelt løsblad hæftet på det sidste. Det andet og tredje præliminære læg bærer signatur på det første blad. De efterfølgende læg bærer signatur på de to første blade, bortset fra det sidste læg, hvor signaturen mangler på andet blad. I første læg er blad 2 med tilegnelsen indsat som erstatningsblad.

Indholdsoversigt

[i] *titelblad*. [ii] *blank*. [iii] *tilegnelse*. [iv-viii] *tilegnelsesdigt*. [I]-XXVIII: Fortale. [1]-8: Første Tidsrum. Verdens Skabelses og de første 1800 Aars vigtigste Tildragelser. 8-50: Andet Tidsrum. Fra de ældste Rigers Stiftelse til Kristi Fødsel, Noget over 2000 Aar. 50-70: Tredie Tidsrum. Fra Kristi Fødsel til Gregor den syvende. 70-111: Fjerde Tidsrum. Fra Gregor den syvende til Luther. 1073—1517. 111-363: Femte Tidsrum. Fra Luther til Sydamerikas Opstand. 1517—1811. [364] *blank*. 365-422: Rettelser og Anmærkninger.

Papir

Værket er trykt på groft papir, der til tider er meget tyndt. Der er bevaret flige af vandmærket i øverste, ydre hjørne på adskillige blade, som regel læggets to sidste.

Omslag

Et beskåret eksemplar fra Grundtvig Centerets samling har sandsynligvis bevaret den forreste del af det oprindelige omslag. Omslaget er gråblåt og forstærket med pap. Blandt ejersignaturerne i dette eksemplar skal Holger Begtrup nævnes. Begtrups håndskrevne rettelser og tilføjelser indgik i hans udgave af Verdenskrøniken 1812 i *Udvalgte Skrifter* bind 2.

Intern varians

Der er ikke konstateret intern varians, hverken af tekstlig eller materiel art.

Tekstkritik

Sagfejl rettes ikke; derfor er fejlagtige årstal kun rettet, hvis årstallet kan forklares som en sætterfejl og bryder skildringens kronologi. Eksempelvis rettes på side 70 ved Oliver Cromwells død årstallet 1568 til 1658. For mangfoldige eksempler på fejl, se anmeldelsen af Jens Møller (1813).

Anvendt litteratur

- *Adresseavisen*, se *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*
- Bibliografien, se Johansen, Steen (1948-1954)
- Bongars, Jacques udg. (1611) *Gesta dei per francos, Siue orientaliū expeditionū, Et regni francorū hierosolimitani Historia A variis, sed illius æui scriptoribus, litteris commendata [...]* 1-2, bind 1. Hannover
- Grundtvig, N.F.S. (1904-1909) *N.F.S. Grundtvigs Udvalgte Skrifter*, udg. Holger Begtrup 1-10, bind 2 (1905). København
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*. København
- *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1812), nr. 306, 30. december. København
- Køster, Kristian (1875) *Til Minde om Povel Dons, Grundtvigs og Ingemanns Ungdoms-Ven. Et efterladt Arbejde*, udg. Ludvig Schrøder. København
- Michelsen, William (1956) *Den sælsomme forvandling i N.F.S. Grundtvigs liv. Studier over tilblivelsen af Grundtvigs historiesyn*. København
- Møller, Jens (1813) "[Anmeldelse af Verdenskrøniken 1812]" i *Dansk Litteratur-Tidende*, nr. 25, s. 389-395, nr. 26-29, s. 405-465. København
- Schröckh, Johann Matthias (1768-1812) *Christliche Kirchengeschichte* 1-45, bind 30 (1800). Leipzig
- *Registrant over N.F.S. Grundtvigs papirer* (1957-1964), udg. Grundtvig-Selskabet af 8. September 1947 & Det Danske Sprog- og Litteraturselskab 1-30. København
- *Udvalgte Skrifter*, se Grundtvig, N.F.S. (1904-1909) *N.F.S. Grundtvigs Udvalgte Skrifter*